

вимагає приведення у відповідність законів або внесення змін до чинного законодавства в судовій системі, чи оновлення судової реформи.

Таким чином, важливе значення має закінчення реформи судової системи у напрямі її спрощення з урахуванням принципів єдності та спеціалізації, забезпечення доступності суду для населення та незалежності суду, виправлення помилок при реалізації принципу ієрархічності та інстанційності.

Список використаних джерел:

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної ради України 28.06.1996. – К.: Преса України, 1997. – 80 с.
2. Закон України "Про судоустрій і статус суддів" від 7 липня 2010 р. № 2453-VI // Голос України. – 2010. – 3 серпня. – №142.
3. Грошевий Ю. Проблеми реформування кримінального судочинства // Право України. – 2009. – №2. – С. 4-10.
4. Онопенко В. Механізм захисту прав людини в Україні потребує істотного вдосконалення // Право України. – 2011. – №7. – С. 64-68.
5. Тертишник В.М. Суд присяжних: ростки і суть ідеї та її мімікрія при реформуванні кримінального судочинства. // Право. України. – 2012. – №7. – С. 274-278.

Лавриненко О. А.,
слухач 5-В курсу ННІЗДН НАВС.

КОНСТИТУЦІЙНІ ІНСТИТУТИ БЕЗПОСЕРЕДНЬОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Демократія є однією із найважливіших форм організації влади.

Складовими демократії є: 1) народовладдя, верховенство народу як джерела влади; 2) рівноправність громадян, яка характеризується обсягом прав і свобод кожної людини; 3) свобода особистості.

Народовладдя (гр. *demos* – народ, *kratos* – влада) – це влада, що здійснюється народом в інтересах народу.

Складовими поняття "народовладдя" є народ (сукупність індивідів, що мають певні права щодо державної влади) та влада. Міра співвідношення цих складових і визначає реальність влади народу. Свою владу у державі народ може реалізовувати шляхом безпосередньої (прямої) і представницької (непрямої) демократії.

Представницька демократія – це вираження волі громадян через обраних ними представників до органів державної влади та місцевого управління (самоврядування). Так, представниками волі громадян є всенародно обраний Президент, парламент, ради (муніципалітети) різних рівнів та інші представницькі органи. Від їхнього імені ці органи здійснюють свої повноваження та діяльність. Тобто громадяни делегують їм свої повноваження і можуть впливати на них. Це можуть бути накази виборців, відкликання депутата чи президента.

Безпосередня демократія – це пряме волевиявлення народу, що здійснюється шляхом референдумів, виборів, зборів, мітингів, сходів тощо.

Найпоширенішою формою прямого народовладдя є вибори, які, на відміну від інших його форм – референдумів, плебісцитів, постійно і періодично застосовуються у більшості країн світу. Шляхом виборів формуються різні органи публічної влади, як державні інституції – парламенти, посади глав держав, іноді уряди, судові органи, так і представницькі органи місцевого самоврядування.

В історії відомі різні шляхи здійснення безпосередньої демократії. Найдавніший – це народні збори, де кожен міг висловлювати свою думку. Для прийняття рішень під час народних зборів різні народи використовували різні способи голосування. В Давній Греції і Римі громадяни голосували піднятими руками або кидали у величезний глек чорні і білі боби. У Великому Новгороді голосували криком. Звідси походить саме поняття "голосувати" – подавати голос, кричати. Перемагав на виборах той кандидат, за якого голосніше кричали. На Запорізькій Січі, голосуючи, козаки кидали шапки на купи – "за" і "проти".

У загальному вигляді вибори можна визначити як передбачену конституцією та законами форму прямого народовладдя, за якою шляхом таємного голосування формуються представницькі органи державної влади та місцевого управління (самоврядування).

Зміст виборів як політичного суспільно-правового інституту полягає в тому, що саме волею народу здійснюється конституювання та відтворення органів державної влади і органів місцевого самоврядування. Це дає підстави характеризувати вибори як державотворчу функцію народовладдя.

За формою здійснення вибори можна розглядати як специфічну, врегульовану законом діяльність уповноважених органів і громадян, спрямовану на формування органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Здійснення виборів з юридичної точки зору треба розглядати як процес, найважливішою стадією якого є голосування.

Отже, вибори в Україні – це передбачена Конституцією та законами України форма прямого народовладдя, яка є волевиявленням народу шляхом таємного голосування щодо формування конституційного якісного і кількісного складу представницьких органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

В сучасному політичному процесі вибори мають багатоманітне соціальне призначення, яке виражається через наступні суспільні функції: по-перше, вибори є важливим інструментом реалізації народного суверенітету, легітимізації влади взагалі й конкретно того чи іншого" представницького органу у межах його законодавчої компетенції; по-друге, вибори виступають водночас однією з форм здійснення права національного суверенітету (прикладом цього може бути Закон України "Про особливості участі громадян України з числа депортованих з Криму у виборах депутатів місцевих рад в Автономній Республіці Крим", який передбачає як загальний, так і спеціальний порядок участі громадян кримськотатарської, болгарської, вірменської, грецької та німецької національностей у виборах депутатів місцевих рад в Автономній Республіці Крим); по-третє, через вибори як демократичну форму обрання представників народу забезпечується стабільність, поступовість і наступність існування влади; по-четверте, через

вибори як форму відносно якісного відбору або своєрідного фільтру складу представницьких органів забезпечується основа для ефективного функціонування державного механізму та органів місцевого самоврядування: саме періодичні вибори дають змогу позбутися непопулярних, хто скомпрометував себе, політиків; по-друге, вибори є одним із найважливіших способів формування і вираження суспільної думки.

Основними об'єктами інституту форм безпосереднього народовладдя, безпосередньої демократії (виборчого права), зокрема, є: влада народу, безпосереднє народовладдя (безпосереднє волевиявлення народу); основні форми безпосереднього народовладдя (безпосередньої демократії): вибори – парламентські, президентські, місцеві вибори, референдуми – всеукраїнський, республіканський, місцеві референдуми, збори, мітинги, походи, демонстрації, звернення громадян, референдна ініціатива громадян та інші форми; основні принципи виборів і референдумів; основні стадії виборів і референдумів: призначення, проголошення та інші стадії; питання референдумів; законопроекти та інші правові акти безпосереднього народовладдя.

Особливим інститутом демократії є референдум як один із засобів демократичного управління державними справами.

Референдум (лат. – те, що повинно бути повідомленим) – засіб вирішення шляхом голосування кардинальних проблем загальнонаціонального і місцевого значення (прийняття конституції, інших важливих законів або внесення до них змін, а також інших рішень з найважливіших питань). Референдум є одним із важливих інститутів безпосередньої демократії, проводиться з метою забезпечення народовладдя – безпосередньої участі громадян в управлінні державою і місцевими справами.

У виборах і референдумах мають право брати участь громадяни України, які досягли на день їх проведення 18 років. Гарантується вільне волевиявлення. Голосування під час виборів і референдумів є таємним: контроль за волевиявленням громадян не допускається.

Місніченко В. В.,
слухач 5-В курсу ННІЗДН НАВС.

ПРИНЦИПИ ВИБОРЧОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Вивчення та визначення принципів виборчого права має теоретичне та практичне значення, оскільки без урахування засадничих основ, на яких формується правова регламентація виборчих відносин неможливо цілісно та об'єктивно сприймати весь комплекс норм виборчого права, оцінювати їх зміст, розуміти їх значення, заповнювати існуючі прогалини правового регулювання виборчих правовідносин, усувати невідповідності та протиріччя між окремими приписами виборчого законодавства.

Принципи виборчого права визначають межі, в рамках яких існує та діє механізм правового регулювання виборчих взаємовідносин, а також виступають основоположними щодо напрямків розвитку цієї підгалузі права. Визначення та вивчення принципів виборчого права має теоретичне і практичне значення, бо вони є основою, на якій формується правова регламентація виборчих відносин. Без урахування цього неможливо цілісне